

Sygn.akt III AUa 815/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar - Jarocka

SA Teresa Suchcicka

Protokolant: Ewa Daniluk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 lutego 2019 r. w B.

sprawy z odwołania J. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy J. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 września 2018 r. sygn. akt III U 232/18

oddala apelację.

SSA Bożena Szponar- Jarocka SSA Barbara Orechwa-Zawadzka SSA Teresa Suchcicka

Sygn. akt III AUa 815/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. decyzją z 1 marca 2018 r., wydaną na podstawie art. 184 Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.), odmówił J. B. prawa do emerytury.

J. B. złożył odwołanie od tej decyzji. Wniósł o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że J. B. nie spełnia warunków do przyznania wcześniejszej emerytury, o których mowa w art. 184 Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż pomimo osiągnięcia wymaganego wieku emerytalnego 60 lat i zgromadzenia 25 lat ogólnego stażu pracy, nie legitymuje się on 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, bo ma jedynie 8 lat i 4 dni.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyrokiem z 27 września 2018 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. B. (urodzony (...)) pierwsze zatrudnienie podjął w (...) Przedsiębiorstwie (...) w C.. Pracował tam od 1 września 1972 r. do 30 czerwca 1974 r. jako uczeń nauki zawodu. Następnie od 1 lipca 1974 r. do 30 listopada 1976 r. pracował we (...) Oddział w C., początkowo jako uczeń praktycznej nauki zawodu, a od 1 lipca 1975 r. jako mechanik napraw pojazdów samochodowych. Od 15 grudnia 1976 r. do 26 marca 1980 r. pracował w (...) w R. jako mechanik. Od 2 kwietnia 1980 r. do 20 kwietnia 1982 r. pracował w Przedsiębiorstwie (...) w B. jako ślusarz i wykonywał przez cały czas pracę pod ziemią. Od 26 kwietnia 1982 r. do 17 sierpnia 1984 r. pracował ponownie w (...) w R. jako mechanik. Od 20 sierpnia 1984 r. do 3 kwietnia 1993 r. pracował w (...) w O. jako mechanik samochodowy. Następnie od 1 lipca 1993 r. do 12 lipca 1997 r. kontynuował zatrudnienie u tego pracodawcy, lecz pracował na 7/8 etatu na stanowisku dozorca. Było to związane z tym, że od 4 kwietnia 1993 r. uzyskał prawo do renty inwalidzkiej II grupy i łączył ją z tym zatrudnieniem. Od 13 lipca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. pracował nadal, lecz na pełnym etacie na stanowisku robotnika magazynu technicznego.

Od 1 września 1998 r. J. B. jest uprawniony do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na stałe. 20 lutego 2018 r. złożył on w ZUS wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Decyzją z 1 marca 2018 r. ZUS odmówił mu prawa do tego świadczenia, uznając, że osiągnął wymagany wiek emerytalny 60 lat, na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się łącznym stażem pracy w wymiarze 26 i 11 dni, lecz zgromadził jedynie 8 lat i 4 dni pracy w szczególnych warunkach, zamiast wymaganych 15 lat.

Sąd Okręgowy odwołał się do art. 184 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu (...) (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) w zw. z § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), które określają przesłanki przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Sąd stwierdził, że spór w sprawie sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy odwołujący zgromadził 15 lat pracy w szczególnych warunkach. ZUS uznał odwołującemu z tego tytułu 8 lat i 4 dni, czyli okres zatrudnienia w (...) w O. przypadający od 20 sierpnia 1980 r. do 3 kwietnia 1993 r. (z wyłączeniem 6 dni urlopu bezpłatnego). W rozpoznawanej sprawie Sąd analizował, czy są podstawy do zaliczenia odwołującemu do pracy w szczególnych warunkach następujących okresów: 1) od 1 lipca 1974 r. do 30 listopada 1976 r. w (...) w C.; 2) od 15 grudnia 1976 r. do 26 marca 1980 r. i od 26 kwietnia 1982 r. do 17 sierpnia 1984 r. w (...) w R.; 3) od 2 kwietnia 1980 r. do 20 kwietnia 1982 r. w Przedsiębiorstwie (...) w B.; 4) od 13 lipca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) w O..

W pierwszej kolejności Sąd oceniał okres pracy odwołującego w (...) Oddział w C. od 1 lipca 1974 r. do 30 listopada 1976 r. Na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach osobowych Sąd ustalił, że w okresie od 1 lipca 1974 r. do 30 czerwca 1975 r. odwołujący odbywał jako uczeń praktyczną naukę zawodu na stanowisku kierowca-mechanik napraw pojazdów samochodowych, natomiast od 1 lipca 1975 r. do 31 sierpnia 1976 r. był zatrudniony jako mechanik napraw pojazdów samochodowych. Z treści skierowania na badania lekarskie wynikało według Sądu, że badano zdolność odwołującego do pracy na stacji obsługi przy remoncie i obsłudze samochodów. Z zeznań odwołującego wynikało, że w tym okresie wykonywał remonty pojazdów zarówno w kanale, jak i poza nim.

Sąd uznał, że brak jest podstaw do zaliczenia tego okresu do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, o których mowa w wykazie A, dziale XIV poz. 16 ww. rozporządzenia, czyli do pracy w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych. Wskazał, że zaliczenie danej pracy do wykonywanej w szczególnych warunkach możliwe jest jedynie wówczas, gdy wykonywana jest w pełnym wymiarze czasu pracy, co wynika z § 2 ust. 1 ww. ustawy. Pracą w szczególnych warunkach nie jest każdy remont samochodów, ale jedynie taki, który wykonywany jest w kanale remontowym. Co więcej, praca w kanale musi być wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy. Nie jest zatem wystarczająca praca w kanałach jedynie w części dobowego dnia czasu pracy. Tymczasem już z zeznań samego odwołującego wynikało, że część remontów wykonywał w kanale remontowym, ale część z nich wykonywał poza kanałem. Sąd nie miał podstaw, aby odmówić odwołującemu wiary. Uznał, że nie ma potrzeby wzbogacania materiału dowodowego, gdyż z przedstawionych przez odwołującego dowodów jednoznacznie wynika, że w tym okresie nie wykonywał on pracy w szczególnych warunkach.

Niezależnie od tego, czy odwołujący wykonywał w tym okresie jedynie prace w kanałach remontowych, Sąd podkreślił, że brak jest podstaw do zaliczenia do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach okresu, gdy wykonywał on pracę jako uczeń praktycznej nauki zawodu. W tym zakresie Sąd odwołał się do § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia, według którego jedynie taka praca, która jest wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy, jest pracą wykonywaną w szczególnych warunkach, uprawniającą do wcześniejszej emerytury. Następnie Sąd zaznaczył, że odwołujący w spornym okresie nie wykonywał pracy w pełnym wymiarze czasu pracy. Był wówczas pracownikiem młodocianym. Zatrudniając się, miał 17 lat. Zatrudnienie młodocianych regulowała Ustawa z 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. Nr 45, poz. 226 z późn. zm.). Zgodnie z brzmieniem tej ustawy obowiązującym od 21 lipca 1961 r. – na podstawie art. 45 Ustawy z 15 lipca 1961 r. o rozwoju oświaty i wychowania (Dz. U. Nr 32, poz. 160) – za młodocianego uważano osobę, która ukończyła 15 rok życia, a nie skończyła 18 lat. Po ukończeniu 16 roku życia obowiązywał młodocianych wprawdzie 8 godzinny dzień pracy (art. 13 ust. 2), lecz do czasu pracy młodocianego wliczało się czas dokształcania określonego w art.12 ust.2 i 3 bez względu na to, czy nauka odbywała się w godzinach pracy czy poza godzinami pracy w wymiarze do 18 godzin tygodniowo (art. 13 ust. 3). Okoliczność ta dyskwalifikuje możliwość zaliczenia tego okresu do pracy w szczególnych warunkach w kontekście § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 1 lutego 1983 r., gdyż należałoby uznać, że praca nie była wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (wyrok Sądu Najwyższego z 22 sierpnia 2012 r., I UK 130/12; postanowienie Sądu Najwyższego z 5 marca 2013 r., II UK 341/12; wyrok Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2012 r., II UK 96/11; wyrok Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2011 r., II UK 169/10). Według stanowiska Sądu Najwyższego, odmowa uwzględnienia okresu nauki zawodu jako okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych wynika z połączenia nauki zawodu z obowiązkiem dokształcania się w szkole, wobec czego wykonywanie prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej, zwłaszcza w wypadku młodocianych, nie jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.). Nadto praktyczna nauka zawodu polega na zaznajamianiu ucznia z wszelkimi pracami wykonywanymi w ramach jego praktyk. Skoro z zeznań odwołującego wynika, że część remontów była wykonywana poza kanałami, to odwołujący w ramach praktycznej nauki zawodu wykonywał także takie remonty. Z tych względów Sąd uznał, że praca wykonywana przez odwołującego w okresie od 1 lipca 1974 r. do 30 listopada 1976 r. nie była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach.

W drugiej kolejności Sąd oceniał okres zatrudnienia odwołującego w (...) w R. w okresie od 15 grudnia 1976 r. do 26 marca 1980 r. oraz od 26 kwietnia 1982 r. do 17 sierpnia 1984 r. Sąd zaznaczył, że akt osobowych dotyczące tego okresu zatrudnienia nie zachowały się, gdyż prawdopodobnie uległy zniszczeniu, co wynika z informacji (...) Związku (...) w C.. Wobec tego, jedynymi dowodami na okoliczność charakteru pracy odwołującego w spornym okresie były świadectwa pracy oraz zeznania odwołującego. Ze świadectw pracy wynikało jedynie, że w trakcie zatrudnienia w (...) w R. odwołujący pracował jako mechanik. Natomiast z zeznań odwołującego wynikało, że naprawiał tam ciągniki, kombajny i wszystkie maszyny będące na stanie (...). Wykonywał te remonty zarówno w kanałach remontowych, jak i poza kanałami, w tym na polu, jeśli zachodziła taka potrzeba. Poza kanałami wykonywał spawanie, naprawę instalacji elektrycznej i tych napraw było wówczas dużo. Natomiast jeśli chodzi o pracę remontową wykonywaną w kanałach, to część prac była wykonywana w kanałach w warsztacie, a część w kanałach na zewnątrz budynku. Były to kanały najazdowe. Wówczas prace remontowe wykonywano na powietrzu, pod pojazdem, który wjeżdżał na górę.

Sąd uznał, że prace wykonywane w ramach zatrudnienia w (...) R. nie były pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach, ponieważ już z zeznań odwołującego wynikało, że nie wykonywał on pracy w kanałach remontowych w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd wskazał, że praca w kanałach na zewnątrz budynku nie była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach. Nie wiązała się bowiem z takimi zagrożeniami dla organizmu człowieka jak praca w kanale znajdującym się w warsztacie, gdzie kumulowały się spaliny i opary. Z tego względu Sąd nie znalazł podstaw do zaliczenia tych okresów do pracy wymienionej w wykazie A, dziale XIV, poz. 16 rozporządzenia.

Sąd uznał natomiast, że praca wykonywana przez J. B. w Przedsiębiorstwie (...) w B. od 2 kwietnia 1980 r. do 20 kwietnia 1982 r. była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach. Sąd zaznaczył, że z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych (umowa o pracę, zaświadczenie lekarskie, świadectwo pracy) wynika, że odwołujący wykonywał

wówczas pracę jako ślusarz pod ziemią, ładowacz. Natomiast z zeznań odwołującego wynikało, że przez pierwszy miesiąc zatrudnienia pracował jako ładowacz pod ziemią, a następnie jako ślusarz przy remontach sprzętu pracującego pod ziemią.

Zdaniem Sądu przez cały okres tego zatrudnienia odwołujący wykonywał pracę wyszczególnioną w wykazie A, dziale I, poz. 1 ww. rozporządzenia, w którym wymienione są prace w górnictwie wykonywane pod ziemią. Okres ten wynosi 2 lata i 19 dni.

Sąd zaznaczył, że ZUS zaliczył odwołującemu jego pracę w (...) w O. w okresie od 20 sierpnia 1980 r. do 3 kwietnia 1993 r. Odwołujący wykonywał wówczas pracę mechanika i złożył na ten okres świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, z którego wynikało, że była to praca wyszczególniona w wykazie A, dziale XIV, poz. 16 rozporządzenia. Natomiast od 1 lipca 1993 r. do 12 lipca 1997 r. odwołujący pracował w (...) w O. jedynie na 7/8 etatu na stanowisku dozorca. Ponieważ nie była to praca w pełnym wymiarze czasu pracy, to zdaniem Sądu już choćby z tego względu nie mogła podlegać zaliczeniu do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Ostatnim okresem analizowanym przez Sąd był okres zatrudnienia w (...) w O. od 13 lipca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. W tym okresie odwołujący pracował na pełen etat na stanowisku robotnika magazynu technicznego. Z umowy o pracę za ten okres wynika, że odwołujący pracował wówczas w magazynie technicznym jako robotnik magazynowy. Miał zawartą umowę o odpowiedzialności materialnej od 12 lutego 1997 r., z której wynikało, że powierzono mu paliwa płynne w magazynie. Odwołujący złożył także do ZUS świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach za ten okres. Wynikało z niego, że wykonywał wówczas pracę wyszczególnioną w wykazie A, dziale IV, poz. 40, tj. prace magazynowe, załadunkowe i rozładunkowe, transport oraz konfekcjonowanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych – pylistych, toksycznych, żrących, parzących i wybuchowych. Prace te wykonywał jako robotnik magazynowy w magazynie paliw.

Na podstawie zeznań odwołującego Sąd ustalił, że w tym okresie odwołujący magazynował oleje, kleje, rozpuszczalniki, złom w postaci akumulatorów i złom stalowy, a także tankował pojazdy. Odwołujący pracował na tym stanowisku do 31 grudnia 2013 r., jednakże Sąd zaznaczył, że do ustalenia, czy spełnia on warunki do uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury, trzeba brać pod uwagę jedynie okres do 31 grudnia 1998 r. zgodnie z z art. 184 ww. ustawy. Następnie Sąd uznał, że zachodzą podstawy do zaliczenia odwołującemu do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach okresu od 13 lipca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. Była to praca wyszczególniona w wykazie A, dziale IV, poz. 40 ww. rozporządzenia. Okres ten wyniósł 1 rok, 5 miesięcy i 19 dni.

Sąd stwierdził, że okres uznany przez organ rentowy za pracę w szczególnych warunkach wyniósł 8 lat i 4 dni, a ten okres wraz z okresami zaliczonymi przez Sąd, wyniósł 11 lat, 6 miesięcy i 12 dni. Oznacza to, że J. B. nie spełnił przesłanek do uzyskania prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy, gdyż nie zgromadził 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Z tego względu Sąd oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

J. B. złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego. Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie przez Sąd, że J. B. w okresie od 15 grudnia 1976 r. do 26 marca 1980 r. i od 26 kwietnia 1982 r. do 17 sierpnia 1984 r. podczas zatrudnienia w (...) w R. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach, podczas gdy prawidłowo poczynione ustalenia powinny prowadzić do konkluzji, że prace wykonywane przez odwołującego w ww. okresach w (...) w R. odpowiadały pracom wykonywanym w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych wymienionym w wykazie A, dziale XIV poz. 16 załącznika do ww. Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Z tego powodu odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie mu prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, a zarzuty w niej wskazane nie prowadzą do odmiennej oceny stanu faktycznego sprawy niż ta, której Sąd Okręgowy dokonał i przyjął za podstawę swojego rozstrzygnięcia. Ocena przeprowadzonych dowodów uwzględnia zasady doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania oraz nie przekracza granic swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). W tym względzie Sąd Apelacyjny, dokonując analizy zasadności wyroku Sądu pierwszej instancji, oparł się na materiale dowodowym, jaki został zgromadzony w dotychczasowym postępowaniu, i uznał, że bezsprzecznie stanowi on podstawę do poczynienia ustaleń, które legły u podstaw wydania zaskarżonego orzeczenia.

Kwestia sporu w sprawie sprowadza się do ustalenia, czy odwołujący J. B. spełnia przesłanki do uzyskania prawa do emerytury z tytułu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach na podstawie art. 184 Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm., zwanej dalej „ustawą emerytalną”). Zgodnie z tym przepisem ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu niższego wieku emerytalnego (przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40), jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz posiadają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. Warunkiem uzyskania emerytury w obniżonym wieku emerytalnym jest również nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa (art. 184 ust. 1 i 2 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Stosownie do art. 32 ust. 4 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których ubezpieczonym przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. W tym względzie ustawa emerytalna odsyła do przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43, zwanego dalej „rozporządzeniem”). Przepis § 4 rozporządzenia zawiera przesłankę odpowiednio długiego okresu pracy w warunkach szczególnych. Stosownie do tego przepisu pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: po pierwsze – jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, a po drugie – ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 rozporządzenia). Przy ustalaniu okresów pracy, o których mowa w § 2, uwzględnia się również okresy takiej pracy (służby), wykonywanej przed dniem wejścia w życie rozporządzenia (§ 19 ust. 1 rozporządzenia).

W rozpoznawanej sprawie nie budzi wątpliwości spełnienie przez odwołującego kryterium wieku emerytalnego 60 lat oraz 25-letniego ogólnego stażu ubezpieczeniowego. Sporna jest przesłanka 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W tym zakresie na etapie postępowania apelacyjnego (jak wynika z treści apelacji) pozostaje sporny jedynie okres zatrudnienia odwołującego w okresie zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w R. od 15 grudnia 1976 r. do 26 marca 1980 r. i od 26 kwietnia 1982 r. do 17 sierpnia 1984 r. Spór koncentrował się na ustaleniu, czy należy zaliczyć odwołującemu do stażu pracy w szczególnych warunkach okresy zatrudnienia w tej spółdzielni, a w szczególności czy odwołujący stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych, o której mowa w wykazie A, dziale XIV, poz. 16 Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zgodnie ze świadectwami pracy wystawionymi 26 marca 1980 r. i 17 sierpnia 1984 r. odwołujący był zatrudniony w Spółdzielni Kółek Rolniczych w R. od 15 grudnia 1976 r. do 26 marca 1980 r. i od 26 kwietnia 1982 r. do 17 sierpnia 1984 r. W tych okresach wykonywał pracę mechanika. Świadectwa pracy nie zawierają informacji, czy według pracodawcy praca odwołującego była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy.

Poza świadectwami pracy nie zachowała się żadna dokumentacja, na podstawie której można byłoby szczegółowo ustalić zakres obowiązków odwołującego w tej spółdzielni. Z informacji (...) Związku (...) w C. wynika, że akta osobowe pracowników Spółdzielni Kółek Rolniczych w R. nie zostały przekazane do tego stowarzyszenia ani do innego podmiotu i prawdopodobnie uległy zniszczeniu. W tej sytuacji Sąd Okręgowy zasadnie ustalił zakres obowiązków odwołującego wykonywanych w tym przedsiębiorstwie na podstawie zeznań odwołującego. Z tych zeznań wynika, że odwołujący naprawiał ciągniki, kombajny i wszystkie maszyny będące na stanie Spółdzielni Kółek Rolniczych w R.. Zakład pracy posiadał trzy kanały. Prace remontowe wykonywał pięcioro mechaników. Odwołujący wykonywał te remonty zarówno w kanałach remontowych, jak i poza kanałami, w tym na polu, jeśli zachodziła taka potrzeba. Poza kanałami wykonywał spawanie, naprawę instalacji elektrycznej i tych napraw było wówczas dużo. Odwołujący wykonywał również prace remontowe w kanałach, z tym, że część tych prac była wykonywana w kanałach w warsztacie, a część – w kanałach znajdujących się na zewnątrz budynku. Kanały na zewnątrz budynku były kanałami najazdowymi. Wówczas prace remontowe wykonywano na otwartej przestrzeni (na powietrzu), pod pojazdem, który wjeżdżał po szynach na górę.

Zasadniczo Sąd Apelacyjny uznaje za wiarygodne zeznania odwołującego. Wynika z nich, że w okresie zatrudnienia w tej spółdzielni odwołujący wykonywał pracę w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów samochodowych (o której mowa w wykaz A, dziale XIV, poz. 16 załącznika do rozporządzenia z 8 lutego 1983 r.). Niemniej jednak z zeznań odwołującego wynika, że prace wykonywane w kanałach remontowych nie były wyłącznymi pracami, jakie wchodziły w zakres obowiązków mechanika. Te prace stanowiły jedynie część etapu procesu naprawczego, a poza nimi odwołujący wykonywał również czynności, których nie można zakwalifikować jako prac w szczególnych warunkach. Zdaniem Sądu nie były to jednak wyłącznie czynności, które wykonywano w kanale remontowym. Sam odwołujący zeznał, że niektóre naprawy pojazdów samochodowych były wykonywane w terenie, na polu, a więc poza kanałem remontowym. Do jego obowiązków należała zatem naprawa samochodów, która odbywała się zarówno w kanale, jak i poza kanałem (w tym w terenie).

Zdaniem Sądu niewiarygodnym byłoby, gdyby w przedsiębiorstwie, w którym nie istniał podział na mechaników pracujących w kanale i poza nim (z wyszczególnieniem mechaników, którzy pracowali poza kanałem tylko przy pracach zaliczanych do prac w szczególnych warunków, np. spawanie) mechanicy zajmowali się jedynie naprawami w kanałach remontowym bądź spawali, z pominięciem napraw tych elementów, które nie wymagały wejścia do kanału remontowego. Można natomiast wywieść, że do obowiązków mechaników zatrudnionych w Spółdzielni Kółek Rolniczych w R. należało wykonywanie ogólnego rodzaju czynności związanych z naprawą pojazdów samochodowych, bez wyraźnego podziału na mechaników pracujących w kanałach i poza nim. To zaś prowadzi do wniosku, że poza pracami, które podlegają zaliczeniu do prac wykonywanych w szczególnych warunkach, odwołujący wykonywał również te prace, które nie mają przymiotu takich prac. Takie ustalenie wyklucza uznanie, że odwołujący w całym okresie zatrudnienia u tego pracodawcy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach.

Niezaliczenie do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w R., powoduje, że odwołujący nie spełnił przesłanki 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Z tego względu odwołujący nie spełnił warunków do przyznania mu emerytury z tytułu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie art. 184 w związku z art. 32 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny oddalił odwołanie na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Bożena Szponar-Jarocka SSA Barbara Orechwa-Zawadzka SSA Teresa Suchcicka